

Ücretler, İşsizlik Ve Suç Arasındaki İlişki: Yatay-Kesit Analizi

Ahmet Yılmaz ATA*

ÖZET: Suç olgusunu belirleyen faktörler çerçevesinde üzerinde durulması gereken en önemli konu başlıklarından bir tanesi, genel ekonomik yapıdır. Ekonomik yapı ve suç ilişkisi, bağlamında yapılan araştırmalara bakıldığında genellikle; işsizlik, yoksulluk, ücretler, piyasa koşulları ve enflasyon değerleri gibi ekonomik unsurların ele alındığı görülmektedir. Bu unsurların suç eylemi ile ilişkisinin nasıl bir görünüm sergilediğini araştırmak, suç araştırmalarında önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışmada da; işsizlik, ücret gibi unsurların suç davranışı ile olan ilişkisi, yatay-kesit analizi kullanılarak ampirik olarak test edilmiş ve bir takım bulgulara ulaşılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, işsizliğin suç olgusu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir etkiye sahip olduğu saptanırken ücret düzeyinin suç üzerinde beklenen yönde yani negatif yönlü bir etkiye sahip iken istatistiksel olarak anlamsız bir ilişkiye rastlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Suç, İşsizlik, Ücret, Yatay-Kesit Analizi

ABSTRACT: Determination of the crime within the framework of the factors that one of the most important topic is the overall economic structure. When examine researches about the relationship between economic structure and crime, economic factors such as unemployment, poverty, prices, market conditions and inflation levels are usually discussed. Expoloring the appearance of the relationship between criminal actions of these elements are an important role in criminal researches. In this study, , , the relationship between criminal behavior and factors such as unemployment and wage, empirically tested using a horizontal-sectional analysis and reach a some of findings. Unemployment has a positive impact and statistical significance was found on crime but wage levels have an impact on the expected direction of negative and statistically insignificant relationship on crime were observed .

Key words: Crime, Unemployment, Wage, Cross-Section Analysis

* Yrd. Doç. Dr. Gaziantep Üniversitesi İİBF. İktisat Bölümü Öğretim Görevlisi

1.Giriş:

İktisadın temel inceleme alanı, “birey”dir. Birey ve toplum ile ilgili her konu, iktisadın inceleme ve araştırma kapsamına girmektedir. Son dönem iktisatçıların çalışmaları incelendiğinde, iktisadın inceleme konularının çeşitliliği göze çarpmaktadır. Bu kapsamda iktisat, günümüzde, spordan sağlığa, göçten hukuka, anayasal düzenden politik düzene, siyasetten dine, dil’den eğitime, evlilikten aile yapısına kadar birçok değişik konularda çalışmalarını sürdürmektedir. İşte iktisadın inceleme alanına giren bu değişik konulardan bir tanesi de “suç” olgusudur (Güvel, 2004: 3).

Suç kavramı evrensel ve genel bir olgudur. Suç, tarihin en eski çağlarından itibaren var olmuş ve bundan sonra da var olmaya devam edecektir. Eski çağlardan günümüze uzanan zaman sürecinde insanların neden suç işledikleri, suç aktivitelerinin neden bazı ülke ve bölgelerde daha yüksek olduğu, suçu belirleyen ekonomik-sosyal-politik-kültürel faktörlerin neler olduğu en çok tartışılan konuların başında gelmektedir (Güvel, 2004: 3). Bu yönüyle suç olgusu, değişik sosyal bilimlere ortak bir araştırma merkezinde birleştiren bir özelliğe sahiptir. Bu olgu, siyaset bilimi, sosyoloji, antropoloji, ekonomi, kamu yönetimi, hukuk, psikoloji gibi çeşitli bilim dalları tarafından ele alınmış ve açıklanmaya çalışılmıştır. Kısacası, suç, sosyal bilimlerin hemen hemen her dalı tarafından araştırılan “*interdisiplin*” bir durum arz etmektedir.

İktisat dışındaki diğer bilim dallarında suç konusu ile ilgili gerçekleştirilen araştırmaların, oldukça eski bir geçmişi var iken iktisat biliminin suç konusuna ilgi duyması çok uzun bir geçmişe sahip değildir. Gerçi, 18. Yüzyılda J. Bentham’ın suç ile ilgili çalışmaları söz konusu olsa bile (Becker, 1968: 209; Polinsky ve Shavell, 2005: 2), iktisatçıların belli bir disiplin altında suç olgusu ile ilgilenmeye başlaması, 1960’lı yılların sonlarında başlamıştır (Entorf ve Spengler, 2000: 76).¹

Suç konusunda yanıtlanması gereken en önemli sorun, “neyin suç ve kimin suçlu olduğu” nun belirlenmesi ile ilgilidir. Bu sorunun yanıtı öncelikle toplumların kendilerine referans aldıkları dünya görüşüne bağlıdır. Bir diğer ifade ile politik ekonominin referans çerçevesine bağlıdır. Bu referans çerçevesi, suçu ve suçluyu açıklamada ve politika önerileri geliştirmede mülkiyet, eşitlik, özgürlük, piyasa, sosyal refah, alt kültürler gibi sosyal, hukuksal, politik ve ekonomik faktörlere getirilen açıklamalara bağlı olarak şekillenmektedir. (Güvel, 2004:11). Yani bir fiilin suç, bir kişinin de suçlu sayılabilmesi, geçerli iktisat, politik, hukuksal ve kültürel anlayışla bağlantılı olarak belirlenmektedir. Örneğin sosyalist ve Marksist bir

¹ Bu konudaki ilk çalışma, Fleisher’in (1963) yılındaki “The Effect of Unemployment on Juvenile Delinquency” isimli isimli çalışması olmakla beraber literatürde suç ekonomisini belli bir disiplin çerçevesinde ilk sunan Becker’in (1968); “Crime and Punishment: An Economic Approach”, isimli çalışmasıdır (Buonanno, 2003: 3).

anlayışın egemen olduğu toplumlarda, “Robin Hood Dağıtımı”², iktidar sahiplerine karşı bir suç değil devrimsel eylemdir. Diğer taraftan kapitalist bir anlayışın egemen olduğu toplumlarda ise böyle bir çözüm, en temel suç olarak algılanmaktadır. Ayrıca suç olarak tanımlanan eylemler, belirli bir kültürde, belirli bir zaman süresi içinde değişebilmekte veya ortadan kalkabilmektedir. Önceleri suç sayılan davranış, türlü sebeplerle (sosyal, siyasal, ekonomik gibi) zamanla suç sayılmayabilmektedir. Hatta sosyal değişme sürecine paralel olarak yeni suç türleri ortaya çıkabilir ve suç sıklığı da artabilmektedir.

Suçlar toplumların sosyal, ekonomik, politik ve manevi dinamiklerine göre şekillenmektedir. İnsan ve toplum yaşamının bütün yönleri gibi suç olgusu da, sosyal bilimler ve doğa bilimleri çatısı altında geliştirilen çeşitli kuramlar tarafından açıklanmaya çalışılmıştır. “Suç Ekonomisi”, kuramı da bu çalışmalar sırasında ortaya çıkmış olup, ekonomik değişkenlerle suçlar arasındaki ilişkiyi açıklayabilmek çabası içinde olan bir yaklaşımdır.

Suç olgusunu belirleyen faktörler çerçevesinde üzerinde durulması gereken en önemli konu başlıklarından bir tanesi, genel ekonomik yapıdır. Ekonomik yapı, tek başına suçu belirleyici unsur olmamakla beraber, işsizlik, gelir dağılımı, yoksulluk, ücret ve bunlara bağlı olgular, suç olgusunun doğuş ve gelişmesine uygun ortamı oluşturmaktadır (Tsushima, 1996: 500). *Ekonomik yapının suç olgusu üzerindeki etkisi, suçun türüne göre de farklılık göstermektedir. Cinayet gibi şiddet suçları farklı güdülerle açıklanabilirken, hırsızlık, soygun gibi mala karşı işlenen suçlar, daha çok ekonomik unsurların etkili olduğu suç türleridir (Scorcü ve Celini, 1998:208). Bu çalışmada da bu tür bir bakış açısı doğrultusunda analizler gerçekleştirilmiştir.*

Ekonomik yapı ve suç ilişkisi, bağlamında yapılan araştırmalara bakıldığında genellikle; işsizlik, yoksulluk, ücretler, piyasa koşulları ve enflasyon değerleri gibi ekonomik unsurlar ile birlikte mala karşı işlenen suçların birlikte değerlendirildiği görülmektedir (Entorf ve Spengler, 2000: 85). Bu unsurların suç eylemi ile ilişkisinin nasıl bir görünüm sergilediğini araştırmak, suç araştırmalarında önemli bir yer tutmaktadır. Ekonomik yapı-suç ilişkisini araştırma konusu olarak tespit eden bu çalışmada da; işsizlik, ücret gibi unsurların suç davranışı (mala karşı işlenen suçlar) ile olan ilişkisi, ampirik olarak test edilecektir.

2.Ücret, İşsizlik ve Suç Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Ampirik Çalışmalara ait Literatür Özeti

Yaklaşık olarak 50 yıldır birçok akademisyen, işgücü piyasasının suç olgusu üzerine etkilerini araştıran çalışmalar yapmaktadır (Mustard, 2010: 2). Suç ekonomisi ile ilgili yapılan öncü çalışmalar, Becker (1968) ve Ehrlich’e (1973) aittir. Hem Becker (1968), hem de Ehrlich (1973) çalışmalarında, emek piyasası

² Sahip olmayanların sahip olanları şiddet yoluyla yada politik süreçlerle yeniden dağıtımına zorlamasıdır (Güvel, 2004:12)

koşullarının suç üzerinde etkili olduğu varsayımını ifade etmişler ve buna göre çıkarsamalarda bulunmuşlardır. Teoriye göre, emek piyasasında, fırsatların kıt olması durumunda, kişiler bunun bir ikamesi olarak kabul edilen yasa dışı aktivitelere yönelebilmektedir. Aynı bakış açısından hareketle, işsiz kişinin yasal aktiviteden elde etmekte olduğu marjinal fayda düşmekte olduğu ve yasa dışı faaliyetlerde bulunmak için daha çok serbest zamanı olduğu söylenebilir. Yasadışı aktiviteye yönelmeye neden olan bir başka unsur ise, gelir olarak görülmektedir. Kişinin emek piyasasında elde ettiği gelir (ücret) ile yasa dışı faaliyetten elde ettiği gelir, birey tarafından yakalanma ve cezalandırılma riski de işin içine katılarak değerlendirilmekte ve bu doğrultuda bir seçim yapılmaktadır. Eğer bireyin yasal geliri, yasadışı gelir ve bunun ortaya çıkaracağı maliyetten fazla ise, suç faaliyetine yönelmeyecektir. Netice itibariyle gerek Becker (1968) gerekse Ehrlich (1973) yaptıkları çalışmada, işsizlik ile suç oranı arasında pozitif bir ilişkinin olduğunu ifade ederlerken ücretler ile suç oranı arasında ise negatif bir etkileşimin söz konusu olduğunu belirtmişlerdir (Ata, 2009: 126).

Bu çalışmalardan başka olarak günümüze kadar, suç ekonomisi üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Fakat suçun ekonomik değişkenlerden nasıl etkilendiğine dair bir görüş birliği sağlanamamıştır. (Pazarlıoğlu ve Turgutlu, 2007: 64; Mustard, 2010: 4).

Hale ve Sabbagh (1991), İngiltere üzerine yaptıkları ortak bir çalışmada, işsizlik ile suç oranı arasında pozitif bir ilişkinin olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Onlar, yaptıkları bu çalışmada İngiltere'nin 1949-1987 yıllarına ait yıllık verilerini kullanarak zaman serisi analizi ile bu sonuca ulaşmışlardır. Aynı şekilde Papps ve Winkelman (2002) da Yeni Zelanda üzerine yaptıkları ortak bir çalışmada, benzer sonuçlara ulaşmışlardır.

Witt, Clarke ve Fielding (1999), İngiltere'de 11 farklı bölgenin 1986-1996 yıllarına ait verilerini kullanarak, panel veri yöntemi ile suçu belirleyen ekonomik faktörlerin neler olduğunu ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Yaptıkları çalışma neticesinde, işsizlik, düşük ücret gibi ekonomik koşulların varlığının, suçu artırdığı sonucuna ulaşmışlardır.

Burdett, Lagos ve Wright, (2003), yaptıkları ortak bir çalışmada, bireyleri suça yiten unsurlar bağlamında işsizlik ve ücret gibi değişkenleri ele alıp, bu değişkenler ile suç faaliyeti arasında bir etkileşimin olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Bu çalışmaya göre yüksek işsizlik, suçu artırırken, yüksek ücret suçu azaltmaktadır.

Cömertler ve Kar (2007); Türkiye'nin 81 iline ait 2000 yılı verilerini kullanarak, suçu belirleyen sosyo-ekonomik faktörlerin neler olduğu sorusuna yatay-kesit yöntemi ile cevap aramaya çalışmışlardır. Yaptıkları bu ortak çalışma neticesinde, işsizlik ile suç oranı arasında pozitif bir ilişkinin olduğu bulgusuna ulaşmışlardır.

Doyle, Ahmed ve Horn (1999), Amerika Birleşik Devletleri'ne ait 1984-1993 yıllarına ait verilerini panel veri yöntemi kullanarak, ücretlerin ve işsizliğin, suç

üzerine etkisini incelemişlerdir. Elde ettikleri bulgulara göre hem ücret hem de işsizlik, suç olgusu üzerinde bir etkiye sahiptir. Fakat ücretin suç üzerindeki etkisi işsizliğe göre daha fazladır.

Grogger (1998) yaptığı bir çalışmada, ücretlerdeki % 20 oranındaki bir düşüşün suç oranında %20 oranında bir artışa yol açtığı sonucunu elde etmiştir. Yine aynı şekilde Gould, Weinberg ve Mustard (2002), yaptıkları ortak bir çalışmada, ücretlerdeki düşüş yönündeki bir değişikliğin, suç oranını artırdığı bulgusuna ulaşmışlardır.

Bu çalışmalara ek olarak, Edmark (2005), Arvanites ve Defina (2006), Lin (2008), Narayan ve Smyth (2004), Corman ve Mocan (2005), Raphael ve Winter-Ebmer (2001), Baharom ve Habibullah (2008), Huang, Laing ve Wang (2004), yaptıkları çalışmalarda, işsizlik, ücret gibi işgücü piyasasına ait göstergelerin suç olgusu üzerinde etkisi olduğunu ortaya koymuşlardır.

Diğer taraftan, Machin ve Meghir (2004) panel veri analiz yöntemini kullanarak İngiltere'nin 1975-1996 dönemini incelemiş ve işsizlik ile suç olgusu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı bulgusuna ulaşmışlardır. Fakat yazarlar aynı çalışmada, ücretler ile suç arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucunu elde etmişlerdir.

Cantor ve Land (1985) Amerika Birleşik Devleti üzerine yaptıkları ortak bir çalışmada, işsizlik ile suç arasında negatif bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Onlar yaptıkları çalışmada ABD'nin 1946-1982 yıllarına ait yıllık verilerini kullanarak zaman serisi analizi ile bu sonuca ulaşmışlardır. Aynı şekilde, Poutvaara ve Priks (2007) yaptıkları ortak bir çalışmada, Cantor ve Land (1985) elde ettikleri bulgularla benzer sonuçlara ulaşmışlardır. İmrohoroğlu, Merlo ve Rupert (2001) de yaptıkları ortak bir çalışma neticesinde, işsizlik oranı ile suç oranı arasında anlamlı bir ilişkiye rastlamamışlardır.

Sonuç olarak suç ve onu belirleyen faktörler olarak işsizlik ve ücret arasındaki etkileşimi konu alan bir çok ampirik çalışmalar mevcut olmakla beraber bu çalışmalardan elde edilen bulgular, suç, işsizlik ve ücret arasındaki ilişkilerin yönü ve derecesi konusunda açık ve net sonuçlar ortaya koyamamaktadır (Tablo 1). Yine bu çalışmalardaki ortak bir nokta da, ekonomik yapı-suç ilişkisi çalışmalarında, daha çok mala karşı işlenen suçların analiz kapsamına alınmasıdır.

Tablo 1: Literatürdeki Bazı Çalışmalar ve Elde Ettikleri Sonuçlar

	Becker (1968)	Ehrlich (1973)	Hale ve Sabbagh (1991)	Witt, Clarke ve Fielding (1999)	Burdett, Lagos ve Wright, (2003)	İmrohoroğlu, Merlo ve Rupert (2001)	Machin ve Meghir (2004)	Cantor ve Land (1985)	outvaara ve Priks (2007)
KBDSS									
U	+	+	+	+	+	Ø*	Ø*	-	-
W	-	-		-	-	-	-		

* İstatistiksel olarak anlamsız

3. Teorik Çerçeve:

Evrensel ve genel bir olgu olan suç, bir bakıma bazı kişi ya da grupların davranışları ve tutumları ile bunların içinde yaşadıkları toplumda yerleşmiş olan davranış normları arasındaki çelişki durumudur (Ehrlich, 1973: 521). Bu çelişki yani suç, tarihin en eski devirlerinden itibaren var olmuştur ve var olmaya da devam edecektir. Suçun sebeplerini tespit ederek önüne geçebilmek, birçok toplum için üzerinde durulan bir konu olmuştur. Bu doğrultuda yapılan çalışmalarda, toplumların refah seviyelerini belirleyen en önemli unsurlardan biri olan ekonomik göstergeler, araştırmacıların dikkatini çekmiştir (Baharom ve Habibullah, 2008: 1). Suç ve ekonomik göstergeler arasındaki ilişki arayışı bu şekilde başlamıştır (Pazarlıoğlu ve Turgutlu, 2007: 64).

Ekonomik değişkenlerin suç olgusu üzerindeki muhtemel etkisinin incelenmesi veya başka bir ifade ile ekonomik yaklaşımlar çerçevesinde suçun analizi, büyük ölçüde 1960'lı yıllardan sonra yoğunluk kazanmıştır. Bu konudaki ilk çalışma, Becker tarafından 1968 yılında "*Crime and Punishment: An Economic Approach (Suç ve Ceza: Ekonomik Bir Yaklaşım)*" adlı bir makale ile başlamıştır. Becker'in çalışmasını, Ehrlich (1973, 1977), yıllarında yaptığı çalışmalar takip etmiştir. Becker ve Ehrlich'in çalışmalarının devamında, 1980'li yıllar ile birlikte, suç ekonomisi ile ilgili gerek teorik gerekse ampirik bazda birçok çalışmalar yapılmıştır (Lederman vd., 2002: 509).

Suç ekonomisi kuramına göre, "suç", iş gibi belli bir zaman alan ve gelir kazandıran bir faaliyet olarak tanımlanmaktadır. Buna göre, iş ve suç birbirinin ikamesi olan iki farklı kavram olarak tanımlanır. Bu konu ile ilgili geliştirilen modeller genellikle, suçun parasal olarak ifade edilebilen bir getiriye sahip olduğu öngörüsüne dayanılarak, büyük ölçüde zamanın iş ve suç arasındaki tercihinin analizi üzerine kurgulanır (Güvel, 2004:47). Bu çerçevede işsizlik, ücret gibi ekonomik unsurlarla suç arasındaki ilişkilerde, herhangi bir maddi getirisi olmayan suçlar göz ardı edilememekle beraber daha çok belli bir maddi getiri sağlayan, yani "mala karşı işlenen suçlar" temel suç göstergeleri olarak alınmaktadır.

Becker (1968) ve daha sonra Ehrlich (1973) tarafından geliştirilen suç modeli, fayda ve maliyet analizine dayanmaktadır (Baharom ve Habibullah, 2008: 3). *Her iki modelin suça ilişkin ekonomik teorisi, daha çok "mala karşı" suçun açıklayabilmektedir* (Cömertler ve, Kar, 2007: 9). Burada rasyonel tercihler neticesinde oluşan bir fayda maksimizasyonu amaçlanmaktadır. Bu modele göre, birey davranışını yönlendiren etmenler; yasal yollardan ve yasadışı yollardan elde etmeyi planladığı geliri ile yasadışı faaliyetin yakalanması neticesinde karşılaşacağı ceza miktarıdır. Bireyin yasal olmayan bir eylem sonucu elde edeceği gelir, faydasını; yakalanma olasılığı sonucuna göre yakalandığında alacağı ceza ise maliyetini oluşturacaktır. Temel olarak, yasadışı faaliyet, bu faaliyetten elde edilecek kazançla doğru orantılı, bu faaliyetin cezası ile de ters orantılıdır. Burada bireylerin yasal işlerden elde edeceği gelirin düşük olması, kişilerin yasal olmayan alternatiflere

yönelmesine temel teşkil edebilir. Çünkü bu durumda yasal olmayan bir faaliyetin alternatif (fırsat) maliyeti (yasal gelir) düşüktür. Bu yasal gelirin yüksekliğinin fırsat maliyetini artıracığı anlamına da gelir. Kısacası Becker-Ehrlich modeli, suç işleyenlerin bir fayda ve maliyet analizi sonucu (eğer fayda maliyetten büyük ise) suç işlemeye karar verdiklerini ifade etmektedir. Bu modelin varsayımları doğrultusunda ortaya çıkan bireysel suç arz fonksiyonuna göre, bir bireyin suç faaliyetine katılıp/katılmama kararını belirleyen faktörler şu şekilde gösterilebilir (Güvel, 2004: 51-52):

$$nb = [(1-pr) \times I] - [c + w + (pr \times pu)]$$

Bu denklemde;

nb; suç faaliyetinden beklenen net getiriye,

pr; yakalanma olasılığını,

I; suç miktarının parasal göstergesi,

c; suçu gerçekleştirmek için harcanan toplam maliyeti,

w; suçun gerçekleştirilmesi için vazgeçilen yasal faaliyetin ücretini (alternative maliyet),

(pr x pu); suçun getireceği beklenen cezayı, temsil etmektedir.

Kısacası burada $[(1-pr) \times I]$, suç faaliyetinden beklenen getiriye; $[c + w + (pr \times pu)]$ ise suç faaliyetinin getireceği beklenen cezayı göstermektedir.

Buna göre, **nb > 0** ise; bireyler suç işleme kararı verecekler,

nb < 0 ise; bireyler suç işlememe kararı vereceklerdir.

Suçun ekonomik modellerinde ana fikir, insanların (suçlular dahil) “akılcı” bir şekilde davrandığı bir başka deyimle ekonomik refahlarını maksimum yapmak için çalıştığıdır. McGahey, 1984: 871; Dau-Schmidt, 1990: 3). Kriminoloji, psikoloji, sosyoloji ve diğer bilimlerden farklı olarak bu konudaki ekonomik yaklaşımlar genel olarak, suçu herhangi bir ekonomik faaliyetten farklı olarak algılamamakta ve suçun kar amacıyla işlendiğini kabul etmektedir (Cömertler ve Kar, 2007: 4). Başka bir ifade ile suç aktivitesini belirleyen temel etmen, bu aktiviteyi gerçekleştirerek elde edilecek faydadır (Tsushima, 1996: 499). Yine bu yaklaşımlar, suç miktarını düşürebilmek için suçtan elde edilecek faydalara oranla suçun maliyetinin artırılması gerektiğini savunmaktadır (Ehrlich, 1973: 523).

Sonuç olarak sosyologların “sapkın davranış” olarak nitelendirdikleri suç olgusu, iktisatçılar tarafından “akılcı bir seçim” olarak açıklanmıştır. Suçluların da “fayda maksimizasyonu” arayışıyla hareket ettikleri öngörülmüş, suç, bireysel fayda fonksiyonu ve sosyal refah fonksiyonu ile ilişkilendirilmiştir (Güvel, 2004: 5; McGahey, 1984: 871). Bu kapsamda, ücretler ve işsizlik gibi işgücü piyasasında ortaya çıkan fırsat ve değişimler de, doğrudan yada dolaylı yollardan bireyin fayda maksimizasyonunu etkileyerek o kişinin suç işleyip işlemeyeceğine etki edilebilecektir (Huang vd., 2004: 910; Machin ve Meghir, 2004: 959).

3.1.İşsizlik ve Suç:

İşsizlik ile suç arasındaki ilişkinin araştırılması, suç-ekonomi alanında yapılan çalışmalarda önemli konuların başında gelmektedir (Mustard, 2010: 17). İşsizlik ile suç arasındaki ilişkide genel kanı, işsizliğin suç aktivitesinin gerçekleşmesine yol açan bir rolü olduğu yönündedir (Hariadi, 2003: 53; Kapuscinski vd., 1998: 216). *Bununla birlikte, işsizliğin şiddet suçlarından çok belli bir getiri sağlayan suçları (mala karşı işlenen suçlar) daha çok etkilediği ifade edilmektedir (Güvel, 2004:63).*

Kişilerin çalışmaları neticesinde elde edebilecekleri yasal gelirin düşük olması, suç faaliyetinden elde edilecek kazancın görece olarak yükselmesine neden olacaktır. Yasal gelirin bu şekilde düşük olması ise işsizlik oranında bir yükselmeye ya da işgücüne katılma oranında bir azalmaya yol açacaktır. Bunun neticesinde artan işsizlik de suç aktivitesinin artmasına neden olacaktır (Witt vd., 1999: 391; Becker, 1968: 208; Ehrlich, 1973: 560; Burdett vd., 2003: 16). Ayrıca istihdamın arttığı yada başka bir ifade ile işsizliğin azaldığı durumlarda, bireylerin yasal yollardan kazanç elde etmeleri için yeni fırsatlar oluşacaktır. Oluşan bu fırsatlar da bireylerin yasadışı kazançlara yani suça iştirak etmelerini engelleyecektir (Raphael ve Winter-Ebmer, 2001: 260). Bir anlamda suç ile iş birininin alternatifi olan iki unsurdur ve birey belli bir dönemde gelir elde etmek için bu iki alternatiften birini tercih eder (Edmark, 2005: 354).

İşsizlik faktörünün önemli bir suç nedeni olarak gözükmemesini kuşkusuz haklı kılan bir takım sosyal koşullar da söz konusudur: Bunlardan birincisini, işsizlik faktörünün bireyin toplumsal değer ve normlara olan bağlılığını çözücü yönde etki yaptığı şeklindeki yaklaşım oluşturmaktadır. İşsizliğin, bireylerin toplumsal norm ve değerlere olan bağlılık düzeylerini azaltmasının, onların sapkın tutum geliştirmelerinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu çerçevede işsiz birey, eşini dövme ve çocuklarına kötü davranma, hırsızlık yapma, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı gibi bir dizi suç ve suça yol açabilecek davranışları sergilemeye eğilimli hale gelebilecektir (Raphael ve Winter-Ebmer, 2001: 260; Kızmaz, 2003: 282). İşsizlik faktörünün suç işlemede etkili olabileceğini akla getiren diğer ikinci bir neden ise, söz konusu faktörün bireyde yoğun bir dışlanmışlık duygusunun ortaya çıkmasında etkili olmasıdır. İşsiz bir bireyin işsiz oluşunu; bir işe yaramadığı, güvenilir bulunmadığı, kendisine ihtiyaç duyulmadığı veya yeteneksiz görüldüğü şeklinde kendisine yönelik bir “suçluluk duyma” biçimi ile açıklama tutumu, o bireyde belirli düzeylerde psikolojik sorunlara yol açması mümkündür. Çoğunlukla işsiz bir insan toplum tarafından “sosyal olarak başarısız” veya “ikinci sınıf vatandaş” olarak algılanır (Tsushima, 1996: 501). Bu bağlamda, stigmatize edildiğini düşünen işsiz bireylerin, yasal unsurlara aykırı davranış geliştirmeleri daha da kolaylaşmaktadır. Çünkü etiketlenme veya dışlanmışlık duygusu, bireyde, topluma ve yasal unsurlara karşı agresif bir tutum sergilemeye yol açarak suç işlemeye teşvik

edici bir motivasyon oluşturmaktadır³ (Maingot, 1994: 57; Kızmaz, 2003: 282).

Bunlara ilaveten işsizlik, bireylerin iş aramak için başka yerlere göç etmelerine yol açmaktadır. İşsizlik ile ilintili olarak gerçekleşen göçün bazı sonuçları olan değersel zayıflama, uyum sorunu, yabancılaşma, v.b nitelikte ortaya çıkan sorunlar, bireylerin suç işlemlerinde etkili olabilmektedir (Fleisher, 1966: 126; Akan ve Arslan, 2008: 62). Özellikle; bu yer değiştirme ile birlikte aile bağları ve enformel sosyal kontrol unsurları yıkılmakta veya zayıflamaktadır. İşsizlik, görüldüğü gibi, hem doğrudan ve hem de dolaylı olarak suça neden olmaktadır. (Kızmaz, 2003: 283).

Diğer taraftan; *işlenen suçların tümünün bir işe sahip olmama veya olamama nedeniyle gerçekleşmediği görülmektedir. Özellikle zimmete para geçirme, rüşvet alma ve dolandırıcılık suçlarında olduğu gibi, suçlarının işlenmesi, herhangi bir işe sahip olmayı gerekli kılmaktadır. Yani, bazı suçlar işsizliğin değil, bir iş veya mesleğe sahip olmanın sonucunda işlenmektedir. Bazıları için bir işe veya mesleğe sahip olmak, onların bukuk dışı eylemlere sapmalarının önünü alırken, bazıları için de suç işlemek için yeni fırsatların ortaya çıkması anlamına gelmektedir* (Kızmaz, 2003: 285). Ayrıca işsizlik oranındaki bir artışın, suç olgusu üzerinde negatif bir etkiye yol açabileceği de ifade edilmektedir. Buna göre işsizliğin arttığı dönemlerde, daha fazla insan evinde oturmakta ve bir anlamda evinde bekçilik görevi üstlenmektedir. Bu durum ise özellikle hırsızlık, gasp gibi mala karşı işlenen suçların azalmasına yol açmaktadır. Ayrıca işsizliğin artmasına yol açan ekonomik durgunluk dönemlerinde, özellikle mülkiyet suçları olarak ifade edilebilen hırsızlık, gasp gibi suçlarda azalma gerçekleşebilir. Zira bu dönemlerde ekonomide çalınabilecek çok az sayıda mal mevcut olmaktadır (Witt vd., 1999: 391).

Özetle, teorik olarak iyi tanımlanmasına rağmen, suç ve işsizlik ilişkisi, yapılan birçok çalışmada karmaşık kanıtlar sunmaktadır. Buna rağmen suç-ışsizlik etkileşiminde *genel kamı, işsizliğin, suç oranını artıran bir etken olduğu yönündedir* (Raphael ve Winter-Ebmer, 2001: 260).

3.2. Ücret ve Suç

İktisatçıların, suç olgusunu analiz ederken üzerinde en çok durdukları konulardan bir tanesi, ücret ve bunun suça etkisidir (Fleisher, 1966: 119).

Kişilerin suç faaliyetine katılıp katılmamalarında, yasal gelirleri başka bir ifade ile elde ettikleri ücretin değeri, önemli bir rol oynamaktadır. Bir anlamda, suç oranı, ücret seviyesindeki değişimlere bağlı bir durum sergilemektedir (Grogger, 1998: 757). Eğer ücret geliri, tatmin edici seviyede yüksek değilse, birey bu fazla

³ Bireylerin suç işlemesine yol açan temel etmen, **anomi** ve anomiyeye uyum sürecidir. Durkheim tarafından literatüre yerleştirilen bu kavram, standartların ve değerlerin kaybolması neticesinde sosyal düzenin bozulması anlamına gelmektedir. Anominin olduğu toplumlarda çözülme, yozlaşma, hırsızlık, gasp gibi suç teşkil eden davranışlar çok sık görülmektedir.

gelir ihtiyacını, ya farklı bir iş kolunda çalışarak yada yasa dışı faaliyetlerde bulunarak giderebilir ki neticede bu durum, bireyin suç işleme kapasitesini artırabilir (Mustard, 2010: 6; Edmark, 2003: 3; Machin ve Meghir, 2004: 961).

Fleisher (1966: 120) de, ücret yada yasal gelirin, suçu belirleyen en önemli ekonomik unsur olduğunu ifade etmiştir. Ona göre, düşük ücret, bireylerin suç aktivitesinde bulunmalarına yol açmaktadır ki bunun temel nedeni, yakalanmanın olası alternatif maliyetinin düşük olmasıdır. Zira, düşük ücretli bireyler kendi yasal kazançlarını az bulmakta ve suç eylemini gerçekleştirmeleri ve bunun sonucunda yakalanmaları durumunda potansiyel kayıplarının daha düşük olacağını bilmektedirler. Ters bir durumda yani ücretlerin yüksek olduğu durumlarda ise suçun fırsat maliyeti yüksek olduğundan bireyler suça iştirak etme noktasında isteksiz olacaklardır. Çünkü yakalanması durumunda işinden olma neticesinde kaybedeceği kazancın maliyeti çok fazla olacaktır. Eğer ücretler düşük ise bireyler, suç aktivitelerine daha kolay katılmak isteyeceklerdir (Huang vd., 2004: 914; Grogger, 1998: 758).

Bireyin suç faaliyetine katılmasını, ücret seviyesi kadar ücret seviyesi dengesizliği de etkilemektedir (Fowles ve Merva, 1996: 165). Özellikle kamu ve özel sektör ücretleri arasındaki dengesizlik (özel sektör çalışanları lehine olan durum), kamu sektöründe çalışanların suça iştirak etmeleri için önemli bir unsurdur. Çünkü çalışanlar açısından özel sektörle kamu sektörü arasındaki büyük ücret farkı kamu çalışanlarının çalıştıkları kuruma karşı bağlarını ve sadakatlerini zayıflatmaktadır. Ayrıca kamu sektöründeki ücret düzeyinin, özel sektöre göre düşük olması, yetenekli, üretken, dürüst insanların kamu yerine özel sektöre yönelmesine yol açmakta olup bu durum da suçu besleyen faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. (Vazquez-Martinez vd., 2004: 24-25).

Genel olarak değerlendirildiğinde bireyleri suç faaliyetine yönlendiren temel etmen elde ettikleri kazançlarını maksimum yapmak güdüsüdür. Bireylerin, suç faaliyetinden elde edecekleri kazanç miktarını belirleyen öğelerden biri de, elde edilen yasal ücretin seviyesidir. Buna göre, kişinin suç eyleminden elde edeceği kazancını maksimum yapması şu şekilde olacaktır (Rijckeghem ve Weder, 1997: 8):

$$E(I) = (1-P.C)(C.B.+ Wg) + (P.C)(W_p - F)$$

Burada;

E(I): Beklenen Kazancı (Gelir),

P : Yakalanma Olasılığını,

C : Suç Miktarını,

W_g : Ücret Düzeyini (Kamu),

W_p : Sektör Ücret Düzeyini (Özel),

B : Suçtan Elde Edilen Kazancı,

F : Toplam Ceza Miktarını (Parasal olarak), ifade etmektedir.

Bu denkleme göre birey, kazancını maksimum kılacak, optimal suç miktarını tercih edecektir. Bu düzey, kişinin gerçekleştirdiği suç eyleminin ortaya çıkarılması ve çıkarılmaması durumlarına göre farklılık gösterecektir (Eğer kişi suç faaliyetine iştirak etmek istemez ise ($C^*=0$), kişinin beklenen kazancı, yasal ücrete (Wg) denk olacaktır. Eğer kişi suça iştirak eder ($C^*>0$) ve yakalanma olasılığı sıfır ($P=0$) ise, kişinin beklenen kazancı, yasal ücret düzeyinden fazla olacaktır. Çünkü elde edeceği kazanç, suçtan elde edeceği kazanç ile ücret toplamından ($CB + Wg$) oluşacaktır. Buraya kadar olan açıklamalara göre, suç ile ücret düzeyi arasında yoğun bir ilişkinin varlığı söz konudur (Vazquez-Martinez vd., 2004: 23) ve bireyler ücretleri yüksek olduğu durumlarda daha az suç faaliyetlerine katılırlar (Burdett vd., 2003: 9) Kişinin gerçekleştirdiği suç faaliyetinin tespit edilmesi halinde ise, kişinin beklenen kazancı, özel sektör ücreti ile katlanacağı toplam ceza miktarı arasındaki fark ($W_p - F$) olacaktır.⁴ Bu ikinci duruma göre yüksek ücretler, suç seviyesini düşük tutmak için tek başına yeterli olmamaktadır. Çünkü burada suç düzeyini belirleyen unsurlar, kamunun saptayacağı yakalanma koşulları, uygulanacak cezai müeyyideler ve özel sektör ücret düzeyi olacaktır. Böyle bir durumda uygulanacak olan yüksek ücret politikaları, etkisiz olacaktır (Rijckeghem ve Weder, 1997: 8-9).

Ayrıca iktisat literatüründe, yüksek ücretlerin suç düzeyini olumsuz etkileyeceği ama bununla birlikte suç işlemeyi sürdürenler açısından daha yüksek değerlerde suç taleplerine de yol açabileceği ilişkin bir takım görüşler de mevcuttur. Bunun nedeni olarak da, yüksek ücretlerin, bir yandan işi kaybetmenin alternatif maliyetini yükseltirken ve bir yandan da bu yüksek ücretlerin kamu görevlilerinin hırslarını ortadan kaldıramaması savı neden olarak öne sürülmektedir. Bu nedenle suç faaliyetinin miktarı azalırken, suç için ödenen paranın toplam miktarı düşmeyebilir (Tanzi, 1998: 573).

Sonuç olarak teorik olarak ücret ile suç oranı arasındaki ilişki çok net olarak tanımlanmasına rağmen bu konu ile ilgili yapılan ampirik çalışmalarda bu ilişki, açık bir şekilde ortaya konulamamıştır (Grogger, 1998: 757). Buna rağmen suç-ücret etkileşiminde genel kanı, bu iki değişken arasında negatif bir ilişkinin olduğu yönündedir (Raphael ve Winter-Ebmer, 2001: 260).

Bu temel bilgilere ilaveten gerek işsizlik-suç, gerekse ücret-suç arasındaki etkileşimi belirleyen işgücü piyasasına ait bir takım özel durumlarda etkili olabilmektedir. İşsizlik sigortasının varlığı ve uygulanma koşulları, sosyal kesenekler ve yardımlar gibi uygulamalar işsizlik-ücret unsurlarının suç olgusu ile olan ilişkisi çerçevesinde göz önünde tutulması gereken hususlardandır. Sosyal güvence sistemin etkin olduğu ülkelerde, işsizliğin ve düşük ücretin suç olgusu üzerindeki olumsuz etkisi bir nebze azaltılmış olmaktadır. Bu bağlamda ülkeler arasındaki sosyal güvence uygulamalarının birbirinden farklılık arz etmesi, işsizlik, ücret gibi

⁴ Burada kişinin yakalanması durumunda işinden kovulacağı ve buna bağlı olarak özel sektörde istihdam edileceği varsayımı göz önünde tutulmaktadır.

ekonomik değişkenlerin söz konusu ülkelerde suç oranları üzerindeki etkisinin de farklı düzeyde gerçekleşmesine yol açabilmekte ve bu değişkenler arasındaki etkileşimi de etkilemektedir.

4. Model, Veri Seti ve Hipotezler:

Çalışmanın bu kısmında, daha önceki bölümlerde teorik olarak ifade edilen suç olgusunun ortaya çıkmasına neden olan işsizlik ve düşük ücret gibi faktörler, “yatay kesit analizi” yöntemi kullanılarak test edilecektir. Gerçekleştirilecek bu ekonometrik çalışma neticesinde, suç ekonomisi literatüründe ve kamuoyunda genel kabul görmüş bilgilere göre suç ile ilişkisi olduğu öne sürülen işsizlik ve ücretin arasındaki ilişkinin gerçek olup olmadığı, eğer böyle bir ilişki varsa bu ilişkinin nasıl (pozitif veya negatif) ve ne derecede olduğu ortaya çıkartılacaktır. Çalışmada kullanılan örneklem, 27 Avrupa Birliği Üyesi Ülke için 2008 yılı verileri baz alınarak gerçekleştirilecektir. Bu çalışma kapsamında ele alınan ülkeler tablo:2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Çalışmada İncelenecek olan AB Ülkeleri ve Birliğe Katılım Tarihleri

Ülke Adı	AB’ye üyeliğin başladığı tarih	Ülke Adı	AB’ye üyeliğin başladığı tarih
Almanya	1957	Portekiz	1986
Avusturya	1957	Lüksemburg	1957
Belçika	1957	Çek Cumh.	2004
İngiltere	1973	Estonya	2004
Danimarka	1973	Macaristan	2004
Finlandiya	1995	Letonya	2004
Fransa	1957	Malta	2004
Hollanda	1957	Slovakya	2004
İrlanda	1973	Kıbrıs	2004
İspanya	1985	Litvanya	2004
İsveç	1995	Polonya	2004
İtalya	1957	Slovenya	2004
Yunanistan	1995	Bulgaristan	2007
		Romanya	2007

4.1.Ampirik Model:

Araştırmada kullanılacak olan ekonometrik modelin temel amacı, suç olgusunu ortaya çıkaran iş gücü piyasası ile ilgili faktörlerin neler olduğunu

saptamaktır. Bu çerçevede oluşturulacak ekonometrik model kapsamında, iş gücü piyasası ile ilgili iki temel değişken olan işsizlik ve ücret düzeyi değişkenleri baz alınmış ve modele açıklayıcı değişken olarak dahil edilmiştir. Suç oranı verileri ise, hırsızlık, gasp ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi mala karşı işlenen suçlardan oluşarak, modelin bağımlı değişkeni durumundadır. Bu bilgiler ışığında oluşturulan model, 1 nolu denklemde gösterilmektedir.

$$C = f(U, W) \quad (1)$$

C: Suç düzeyini göstermektedir.

U: İşsizlik oranını göstermektedir.

W: Ücret Düzeyini göstermektedir

Bu modelin doğrusal gösterimi ise şu şekilde olmaktadır;

$$C = c + [\beta_1 U + \beta_2 W] + \varepsilon$$

Burada; (c), sabit terimi ifade ederken; (ε), hata terimini ifade etmektedir.

4.2. Veriler:

Çalışmada tahmin edilecek modelde bağımlı değişken olarak kişi başına düşen suç sayısı⁵; bağımsız değişkenler olarak ise işsizlik oranı ve kişi başına düşen net ücret geliri verileri baz alınmıştır. Modeldeki değişkenlere ait bütün veriler 2008 yılına aittir.

Suç Sayısı; Çalışmada suç değişkeni olarak; mala karşı işlenen suçlar kullanılmıştır. Cinayet, soygun, hırsızlık, uyuşturucu ticareti gibi değişik suçlar farklı güdüler sonucunda gerçekleştiğinden farklı modeller geliştirerek açıklamak gerekebilir. Örneğin cinayeti açıklamak için ekonomik değişkenleri kullanmak çok tercih edilmemektedir. Mala karşı işlenen suçlar daha çok ekonomik nedenlerden kaynaklanabilir (Cömertler ve Kar, 2007:9; İmrohoroğlu, vd., 2001: 2). Bu çalışmada da, suç miktarı göstergesi olarak toplam suç türleri yerine mala karşı işlenen suç miktarı tercih edilmiştir. Modelde suç sayısı olarak hırsızlık (ev, araba değerli eşya hırsızlığı vb.), gasp, uyuşturucu ticareti gibi suçlar neticesinde polis kayıtlarında yer alan toplam suçlu sayısının toplam nüfusa oranı dikkate alınmış ve ülkeler için kişi başına düşen suç miktarı saptanmıştır. Veriler, Avrupa Birliği'nin istatistik kolu olan "EUROSTAT⁶ (Statistical Office of the European Communities)" veri sayfasından elde edilmiştir.

Net Ücret; Kişi başına düşen toplam ücret gelirinden, vergiler, sosyal güvenlik ödenekleri ve aile-çocuk yardımı gibi unsurların çıkarılması ile elde edilen değerdir. Çalışmada ücret seviyesi değişkeni olarak, net ücret geliri baz alınmıştır.

⁵ Literatürde bağımlı değişken olarak suç miktarı veya kişi başına düşen suç miktarı tercih edilmektedir. (Cömertler ve Kar, 2007: 9). Bu çalışmada kişi başına düşen suç miktarı bağımlı değişken olarak seçilmiştir.

⁶ İnternet adresi; ec.europa.eu/eurostat

Veriler, Avrupa Birliği'nin istatistik kolu olan *EUROSTAT* veri sayfasından elde edilmiştir.

İşsizlik Oranı; toplam iş gücü içerisindeki, işsizlerin oranını göstermektedir. Veriler, Avrupa Birliği'nin istatistik kolu olan *EUROSTAT* veri sayfasından elde edilmiştir

4.3. Model ile İlgili Hipotezler:

Çalışmanın, ekonometrik modele ilişkin temel varsayımları şunlardır:

Hipotez 1: İşsizliğin, suç seviyesi üzerinde pozitif yönlü bir etkisi söz konusudur. Buna göre, suç seviyesi, işsizliğin azalması ile düşerken, işsizliğin artması ile de yükselmektedir.

Hipotez 2: Ücret düzeyinin, suç seviyesi üzerinde negatif yönlü bir etkisi söz konusudur. Buna göre, suç seviyesi, ücretlerin azalması ile artarken, ücretlerin yükselmesi ile de azalmaktadır.

Yukarıda tanımlanan ve suç olgusu üzerinde olması beklenen etkileri açıklanan bu değişkenlerin kaynakları ve beklenen etkileri tablo:3'de toplu olarak gösterilmiştir.

Tablo 3: Modelde Kullanılan Değişkenlerin Tanımlanması ve Beklenen Etkileri

<i>Değişkenin Gösterimi</i>	<i>Değişkenin Tanımı</i>	<i>Değişkenin Kaynağı</i>	<i>Değişkenin Beklenen İşareti</i>
C	Suç Düzeyi (Kişi başına düşen suç sayısı- Mala karşı işlenen toplam suç miktarı/ toplam nüfus)	EUROSTAT	
U	İşsizlik Oranı	EUROSTAT	+, -
W	Ücret Düzeyi	EUROSTAT	-

4.4. Tahmin Sonuçlarının Değerlendirilmesi:

Modelin, en küçük kareler (EKK) yöntemi ile tahmin sonuçları tablo 4'de verilmiştir. Tahmin edilen Ekonomik modele ait R^2 değeri, 0,3 olarak saptanmıştır. Bu değer diğer ekonometrik yöntemler açısından değerlendirildiğinde düşük görülebilir. Oysa belirlilik katsayısı olarak bilinen ve bir anlamda modelin anlamlılık gücünü gösteren bu değer, yatay kesit verileri kullanılarak yapılan tahmin modellerinde genel olarak küçük olduğu bilinmektedir. Wallace ve Silver (1988) ile Studenmund (1992)' e göre (Ağır ve Kar, 2010, 167), R^2 nin 0,3 ve daha düşük bulunması yatay kesit verisiyle çalışan analizlerde yaygın bir şekilde görülmektedir.

Hatta yatay kesit verilerinde 0,5 büyüklüğünde bir R^2 iyi bir uygunluk (a good fit) oluşturmaktadır. Bu çerçevede modelden elde edilen R^2 değerinin düşük olmadığı anlaşılmakta ve modelin anlamlılığını ortaya koymaktadır.

Yatay kesit verilerinin kullanılarak gerçekleştirilen ekonometrik çalışmalarda en yaygın görülen sorun, değişen varyans olmaktadır. Dolayısıyla tahminlerin değişen varyans sorununun giderilerek yapılması gerekmektedir. Bu çerçevede gerçekleştirilen bu çalışmada değişen varyans sorununun giderilmesi için, “Heteroskedasticity-Robust standart hata yaklaşımları” içerisinde en yaygın ve tercih edilen yöntem olan, “White standart hataları yaklaşımı” (Wooldridge, 2001, 55) kullanılarak model tahmin edilmiştir.

Tablo 4: Modelin Tahmin Sonuçları

<i>Değişkenler</i>	<i>Katsayı</i>	<i>t-statistic***</i>	<i>p-değeri</i>
Sabit	0,0067	1.2895	0,2095
U	3,7244	3,8607	0,0007*
W	-0,2215	0,3011	0,4688

R^2 : 0,3059

*: %5 Anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı katsayı

** : %10 Anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı katsayı

***: Değişen Varyansa göre White Standart hataları kullanılarak hesaplanmıştır

Elde edilen tahmin sonuçlarına göre şu değerlendirmeler yapılabilir:

Tablo 4’de görüldüğü gibi, *işsizlik oranının kişi başına düşen suç sayısı üzerinde %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif işaretli bir etkiye sahip olduğu saptanmıştır*. Bu durum modele ait hipotezlerden, 1 nolu hipotezi doğrulamaktadır. Buna göre işsizlik oranındaki %1’lik bir artış suç miktarı üzerinde 3,7244 değerinde bir artışa yol açmaktadır. Kısacası, işsizlik arttıkça, kişi başına düşen suç sayısı artmaktadır.

Elde edilen ampirik sonuçlara göre, ücret düzeyinin, kişi başına düşen suç sayısı üzerinde beklenen yönde (negatif etki) bir etkiye sahip olmasına rağmen, p-değeri (0,4688) %5’lik ve %10’luk anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamsız olduğu saptanmıştır. Bu durum, modele ait hipotezlerden 2 nolu hipotezi doğrulamamaktadır. Yani ücret düzeyi ile kişi başına düşen suç miktarı arasında bir ilişki söz konusu değildir.

5. Sonuç:

Evrensel ve genel bir olgu olan suç bir bakıma, bazı kişi ya da grupların davranışları ve tutumları ile bunların içinde yaşadıkları toplumda yerleşmiş olan

davranış normları arasındaki bir çelişkidir. Bu olgu, insanlık tarihi ile başlamış ve günümüze kadar da süregelmiştir. Suç, ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye ve toplumdan topluma göre farklılık göstermektedir. Bazı toplumlarda suç olarak adlandırılan eylemler, diğer farklı toplumlarda suç olarak tanımlanmayabilir. Hatta aynı toplumda farklı zamanlarda bile suç olarak tanımlanan eylem ve davranışlar, farklılık gösterebilir. Geçmişten günümüze uzanan zaman sürecinde, insanların niçin suç işledikleri, suçun neden bazı toplumlarda daha yoğun bir şekilde işlendiği, suçun ortaya çıkaran ekonomik, politik, hukuksal, sosyal ve kültürel unsurların neler olduğu en çok tartışılan konulardan biri olagelmıştır. Hayatın bütün alanlarıyla, siyasetle, kültürle, ekonomiyle, sosyal ve kurumsal altyapı ile bir şekilde yakından ilintili olan suç olgusu, bu yönü ile sosyal bilimlerin hemen hemen her dalı tarafından araştırılmıştır.

Suç olgusu ilgili olarak gerçekleştirilen araştırmalar bir yandan suçun ortaya çıkaran faktörlerin neler olduğu diğer yandan da suçun ortaya koyduğu etkilerin saptanması yönünde gerçekleşmektedir.

“Suç eylemini ortaya çıkaran faktörler nelerdir?” sorusu, suç ile ilgili çalışmaların odağında yer alan önemli noktalardan birini oluşturmaktadır. Suçun nedenleri ile ilgili yapılmış olan çalışmalar genel olarak sistem ve sistemin ekonomik, siyasal, hukuksal, sosyal ve kültürel yönlerine dikkat çekmektedir. Bu bağlamda suç olgusu ve bu olguyu ortaya çıkaran unsurlar, bir toplumun sahip olduğu, sosyo-kültürel özelliklerden politik ve ekonomik özelliklere kadar uzanan genişçe bir platformda ele alınmaktadır.

Suç bir yönüyle siyasal, hukuksal, sosyal ve kültürel etmenlerle beslenen başka bir yönü ile de ekonomik etmenlerle beslenen, bir olgudur. Sosyal sistem içerisinde birbirini etkileyen birçok unsurun bir araya gelmesi neticesinde suç olgusu gerçekleşir. İşte bu olgunun ortaya çıkmasında diğer unsurlar kadar ekonomik unsurların da önemli derecede etkisi söz konusu olmaktadır. Bu düşünce çerçevesinde, işsizlik, gelir dağılımı, yoksulluk, ücret ve bunlara bağlı olgular, suç olgusunun doğuş ve gelişmesine uygun ortamı oluşturan ekonomik unsurlar olarak adından sıkça söz ettiren faktörlerdir. Bununla birlikte, ekonomik unsurlar, şiddet suçlarından çok belli bir getiri sağlayan suçları (mala karşı işlenen suçlar) daha çok etkilemektedir.

Ekonomik yaklaşımlar çerçevesinde suçun analizi, büyük ölçüde 1960'lı yıllardan sonra Becker ve Ehrlich'in yaptığı çalışmalar ile yoğunluk kazanmıştır. Suçun ekonomik modellerinde ana fikir, insanların (suçlular dahil) “akıllı” bir şekilde davrandığı bir başka deyimle ekonomik refahlarını maksimum yapmak için çalıştığıdır. Bu kapsamda, ücretler ve işsizlik gibi işgücü piyasasında ortaya çıkan fırsat ve değişimler de, doğrudan yada dolaylı yollardan bireyin fayda maksimizasyonunu etkileyerek o kişinin suç işleyip işlemeyeceğine etki edilebilir. Buna göre istihdamın arttığı ya da başka bir ifade ile işsizliğin azaldığı durumlarda, suçta iştirak etme azalacaktır. Çünkü böyle durumlarda bireyin

yasal yollardan elde edebileceği bir geliri mevcut olacaktır ve birey, gelir ihtiyacını karşılamak için yasa dışı yollara müracaat etmeyecektir. Aynı zamanda birey yasadışı eylemlere katılıp yakalanması neticesinde mevcut yasal gelirinden de mahrum kalacağını bildiği için suç ve buna benzer yasa dışı eylemlerin tercihi, akılcı bir tercih olmayacaktır. Tabii ki kişilerin belli bir iş kolunda istihdam edilmeleri tek başına suçu engelleyen bir durum değildir. Aynı şekilde bireyin istihdam edilmesi neticesinde elde ettiği yasal gelirin yani ücretin düzeyi de suç eylemi üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Ücret gelirinin tatmin edici seviyede yüksek olduğu durumlarda, kişiler ihtiyaç duydukları gelir ihtiyaçlarını başka kanallardan kazanma arayışına girmeyecek ve sadece yasal gelirinden yararlanmayı yeğleyecektir. Yine aynı şekilde yüksek bir ücret düzeyine sahip olan birey yasadışı bir faaliyete katılma ve bunun neticesinde yakalanarak işten atılma durumunda kaybedeceği gelir düzeyi çok daha yüksek olacaktır. Bu gibi nedenlerden dolayı yüksek ücret düzeyi, bireylerin suça iştirak etme güdülerini azaltarak suç faaliyetinin azalmasına da yol açacaktır.

İşsizlik ve ücret unsurlarının suç olgusu ile olan ilişkisi çerçevesinde, işsizlik sigortası gibi sosyal güvencelerin olup olmaması veya ülkeler arasında gerçekleşen bu konudaki farklı uygulama deneyimleri de önemlidir. Ülkeler arasındaki sosyal güvence uygulamalarının birbirinden farklılık arz etmesi, işsizlik, ücret gibi ekonomik değişkenlerin söz konusu ülkelerde suç oranları üzerindeki etkisinin de farklı düzeyde gerçekleşmesine yol açabilir.

Bu konu ile ilgili literatürde yapılan çalışmaların sonuçları; işsizlik ve ücret değişkenlerinin suçla ilişkisinin kompleks bir durumda olduğunu ortaya koymaktadır. Bir anlamda; söz konusu ekonomik değişkenler ile suç arasındaki ilişkiyi saptamaya yönelik gerçekleştirilen araştırmaların bulguları birbirleriyle örtüşmemektedir. Bazı araştırmalar işsizlik, ücret gibi ekonomik faktörlerin suç üzerinde pozitif bir etkiye sahip olduğu yönünde bulgular ortaya koyarken, bazı araştırmalar ise bu ilişkinin negatif veya oldukça zayıf olduğunu saptamıştır.

Bu bilgiler ışığında hazırlanan bu çalışmada, işsizlik, ücret gibi ekonomik unsurların suç olgusu üzerindeki etkisi test edilmiş ve bir takım bulgulara ulaşılmıştır. Elde edilen tahmin sonuçlarına göre, işsizlik oranının, kişi başına düşen suç sayısı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif işaretli bir etkiye sahip olduğu saptanmıştır. Yani, işsizlik, suç olgusunun gerçekleşmesine yol açan bir unsurdur ve işsizlikte ortaya çıkan bir artış, suç faaliyetinin de artmasına yol açmaktadır. Bu sonuç bir anlamda bu konu ile ilgili yapılan çalışmalarda ortak genel kanyı doğrular niteliktedir. Bununla birlikte çalışmanın diğer analiz sonucuna göre ise, ücret düzeyinin, kişi başına düşen suç sayısı üzerinde beklenen yönde (negatif etki) bir etkiye sahip olmasına rağmen (yani, ücretlerdeki bir artış, suçun işlenmesini engellemektedir), istatistiksel olarak anlamsız (yani ücretin, suç eylemini etkilemediği) olduğu saptanmıştır. Bu durum ise, literatürdeki genel kabul gören görüş ile çelişmektedir.

Tahmin sonuçlarının da ortaya koyduğu gibi, işsizlik, ücret düzeyi gibi ekonomik unsurlar, suç eylemi üzerinde belli bir etkiye sahiptir. Bir anlamda bireyler için belli bir kazanç elde etmek için suç eylemini (özellikle mala karşı işlenen suçlar) gerçekleştirirler. Bu anlamda bireylerin yasal yollardan gelir etmelerine olanak tanıyan iş sahibi olma ve ücret koşulları ne kadar iyileşirse, bireylerde yasa dışı kazanç elde etme yöntemlerine daha az oranda başvuracaklardır. Böylelikle suçu ortaya çıkaran ekonomik unsurların iyileştirilmesi ile bir nebze olsun, suç faaliyetinin gerçekleştirilmesinin önüne geçilmiş olabilir. Son olarak suç olgusu ile ilgili olarak şu gerçek hiçbir zaman unutulmamalıdır: Suç olgusu, gerek bu çalışmada gerekse bu konu ile yapılan diğer çalışmalarda da ifade edildiği gibi, ekonomik unsurlarla doğrudan bir ilişkiye sahiptir. Ancak, suçun sosyo-politik kimliği de hiçbir zaman göz ardı edilmemeli ve araştırmalarda dikkate alınmalıdır. Bilinmelidir ki, bireylerin suç işlemesine tek neden işsizlik, düşük ücret gibi ekonomik unsurlar değildir. Bu faktörlerle birlikte, bireyin içerisinde yaşadığı toplumun kültürel ve ahlaki yapısı, toplumun sahip olduğu değerler, mevcut hukuk kuralları ve uygulanması, bireyin kendi içyapısı gibi unsurlarda suç eyleminin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini önemli ölçüde belirlemektedir. Bu çerçevede ekonomik dışı bu unsurlar, işsizlik, düşük ücret gibi olumsuz ekonomik koşulların suç üzerindeki etkisini görece azaltabilmektedir.

Kaynakça

- Ağır H. ve Kar M. (2010) “Türkiye’de Elektrik Tüketimi ve Ekonomik Gelişmişlik Düzeyi İlişkisi: Yatay Kesit Analizi”, **Sosyoekonomi**, 6(12), Enerji Özel Sayısı, 149-176.
- Akan Y. Ve Arslan İ. (2008), **Göç Ekonomisi**, Bursa: Ekin Kitabevi
- Arvanites T. M. Ve Defina R. H. (2006) “Business Cycles and Street Crime”, **Criminology**, 44(1), 139-164.
- Ata A. Y. (2009) **Kurumsal İktisat Çerçevesinde Yolsuzluğun fırsat ve Motivasyonları: AB Ülkeleri Üzerine Bir İnceleme**, Ünal Aysal Tez Değerlendirme Yarışma Dizisi, İktisadi Araştırmalar Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Baharom A. H. Ve Habibullah M. S. (2008) “Is Crime Cointegrated with Income and Unemployment?: A Panel Data Analysis on Selected European Countries”, **MPRA Paper**, No.11927.
- Becker, G. S. (1968) “Crime and Punishment: An Economic Approach”, **Journal of Political Economy**, 76, 169-217.
- Buonanno, P. (2003) “The Socioeconomics Determinants of Crime: A Review of the Literature”, **University of Milano-Bicocca, Department of Economics Working Papers**, no. 63.
- Burdett K., Lagos R. And Wright R., (2003) “Crime, Inequality and Unemployment”, **American Economic Review**, 93(5), 1764-1777.
- Cantor D. Ve Land K. C. (1985) “The Unemployment and Crime Rates in the Post-World War II United States: A Theoretical and Empirical Analysis”, **American Sociological Review**, 50(3), 317-332.
- Corman H. Ve Mocan N. (2005) “Carrots, Sticks and Broken Windows”, **Journal of Law and Economics**, 48(1), 235-266.
- Cömertler, N. Ve Kar, M., (2007) “Türkiye’de Suç Oranının Sosyo-Ekonomik Belirleyicileri: Yatay Kesit Analizi”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 62(2), 1-17.
- Dau-Schmidt K. G. (1990) “An Economic Analysis of The Criminal Law As a Preference-Shaping Policy”, **Duke Law Journal**, 1990(1), 1-38
- Doyle J. M., Ahmed E. Ve Horn R. N. (1999) “The Effects of Labor Markets and Income Inequality on Crime: Evidence From Panel Data”, **Southern Economic Journal**, 65, 717-738.
- Edmark K. (2005) “Unemployment and Crime: Is There a Connection?”, **Scandinavian Journal of Economics**, 107(2), 353-373.
- Ehrlich, I. (1973) “Participation in Illegitimate Activities: A Theoretical and Empirical Investigation”, **The Journal of Political Economy**, 81(3), 521-565

- Entorf, H. Ve Spengler, H. (2000) “Socioeconomic and Demographic Factors of Crime in Germany: Evidence From Panel Data of The German States”, **International Review of Law and Economics**, 20, 75-106.
- Fleisher, B. M. (1966) “The Effect of Income on Delinquency”, **The American Economic Review**, 56(1/2), 118-137.
- Fowles R. ve Merva, M. (1996) “Wage Inequality And Criminal Activity”, **Criminology**, 34(2), 163-182.
- Gould E. D., Weinberg B. A. ve Mustard D. (2002) “Crime Rates and Local Labor Opportunities in the United States: 1979-1995”, **Review of Economic and Statistics**, 84(1), 45-61.
- Grogger J. (1998) “Market Wages and Youth Crime”, **Journal of Labor Economics**, 16(4), 756-791.
- Güvel, E. A. (2004) **Suç ve Ceza Ekonomisi**, Ankara: Roma Yayınları.
- Hale, C. ve Sabbagh, D. (1991) “Testing The Relationship Between Unemployment and Crime: A Methodological Comment and Empirical Analysis Using Time Series Data From England and Wales”, **Journal of Research in Crime & Delinquency**, 28(4), 400-417.
- Hariadi Y. (2003) “On Crime and Unemployment: An Approach Using Two-Way Causality”, **Journal of Social Complexity**, 1(1), 54-61.
- Huang C., Laing D. Ve Wang P. (2004) “Crime and Poverty: A Search-theoretic Approach”, **International Economic Review**, 45(3), 909-938.
- Imrohorglu A. Merlo A. ve Rupert P. (2001) “What Accounts for the Decline in Crime?”, **Federal Reserve Bank of Cleveland Working Papers**, No. 0008.
- Kapuscinski C. A., Braithwaite J. Ve Chapman B. (1998) “Unemployment and Crime: Toward Resolving the Paradox”, **Journal of Quantitative Criminology**, 14(3), 215-243.
- Kızılmaz Z. (2003) “ekonomik Yapı ve Suç: Bazı araştırma Bulguları Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 13(2), 279-304.
- Lederman D., Loayza N. Ve Memendez M. (2002) “Violent Crime: Does Capital Matter?”, **Economic Development and Cultural Change**, 50(3), 509-539.
- Lin M.J. (2008) “Does Unemployment Increase Crime? Evidence From The U.S. Data 1974-2000”, **Journal of Human Resources**, 43(2), 413-436.
- Machin S. Ve Meghir C. (2004) “Crime and Economic Incentives”, **Journal of Human Resources**, 39(4), 958-979.
- Maingot A. P. (1994) “Confronting Corruption in the Hemisphere: A Sociological Perspective”, **Journal of Interamerican Studies and World Affairs**, 36(3) Special Issue, 49-74.
- McGahey R. (1984) “Review: Crime, Criminal Justice and Economics:

Phillips & Votey, Schmidt & Witte”, **American Bar Foundation Research Journal**, 9(4), 869-887.

-Mustard, D. B. (2010) “How Do Labor Markets Affect Crime? New Evidence on an Old Puzzle”, **IZA Discussion Paper**, No. 4856.

-Narayan P. K. Ve Smyth R. (2004) “Crime Rates, Male Youth Unemployment and Real Income in Australia: Evidence from Granger Causality Tests”, **Applied Economics**, 36(18), 2079-2095.

-Papps, K. Ve Winkelmann (2002) “Unemployment and Crime: New Evidence For an Old Question”, **New Zealand Economic Papers**, 34(1), 53-72.

-Pazarlıoğlu, M. V. ve Turgutlu, T. (2007) “Gelir, İşsizlik ve Suç: Türkiye Üzerine Bir İnceleme”, **Finans, Politik & Ekonomik Yorumlar**, 44(513), 63-70.

-Polinsky, A. M. Ve Shavell, S. (2005) “Economic Analysis of Law”, **Harvard Law and Economics Discussion Paper**, No. 536.

-Poutvaara P. Ve Priks M. (2007) “Unemployment and Gang Crime: Could Prosperity Backfire?”, **IZA Discussion Papers**, No.2710.

-Raphael S. ve Winter-Ebmer R. (2001) “Identifying the Effect of Unemployment on Crime”, **Journal of Law and Economics**, 44(1), 259-283.

-Rijckeghem, C. V. ve Weder B. W (1997) “Corruption and The Rate of Temptation: Do Low Wages in Civil Service Cause Corruption?”, **IMF Working Paper**, WP/97/73.

-Scorcu A. E. ve Cellini R. (1998) “Economic Activity and Crime in the Long Run: an Amprical Investigation on Aggregate Data from Italy, 1954-1994”, **International Rewiev of Law and Economics**, 18, 279-292.

-Tanzi, V. (1998) “Corruption Around The World: Causes, Consequences, Scope and Cures”, **IMF Staff Papers**, 45(4).

-Tsushima, M. (1996) “Economic Structure and Crime: The Case of Japan”, **Journal of Socio-Economics**, 25(4), 497-515.

-Vazquez-Martinez, J., and Boex J. (2004) **Corruption, Fiscal Policy and Fiscal Management**, USAID Press.

-Witt, R., Clarke, A. ve Fielding A., (1999) “Crime and Economic Activity: A Panel Data Approach”, **British Journal of Criminology**, 39(3), 391-400.

-Wooldridge, J. M. (2001); **Econometric Analysis of Cross Section and Panal Data**, The MIT Press, Cambridge, London.